

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مبحث: ترجمه فعل مضارع (۲) {مضارع مجزوم}

درس ۶ عربی یازدهم انسانی یازدهم تجربی

رشته: تمام رشته ها

دبیر عربی: دبیرستان های شهرستان بوکان

قبل از ترجمه فعل مضارع لازم است با انواع ماضی و مضارع در زبان فارسی و روش ساخت آن ها آشنا شویم.

انواع فعل ماضی و روش ساخت آن ها

۱: ماضی ساده ← بن ماضی + شناسه های ماضی

رفتیم - رفتی - رفت - رفتیم - رفتید - رفتند.

۲: ماضی استمراری ← می + ماضی ساده

می رفتیم - می رفتی - می رفت - می رفتیم - می رفتید - می رفتند

۳: ماضی نقلی ← صفت مفعولی + ام. ای. است. ایم. اید. اند

رفته ام _ رفته ای _ رفته است

رفته ایم _ رفته اید _ رفته اند

۴: ماضی بعید ← صفت مفعولی + بودم. بودی. بود. بودیم. بودید. بودند

رفته بودم _ رفته بودی _ رفته بود

رفته بودیم _ رفته بودید _ رفته بودند

انواع فعل مضارع و روش ساخت آن ها

۱: مضارع اخباری ← می + بن مضارع + شناسه های مضارع

می روم - می روی - می رود - می رویم - می روید - می روند

۲: مضارع التزامی ← ب + بن مضارع + شناسه های مضارع

بروم - بروی - برود - برویم - بروید - بروند

نکته: مضارع اخباری همان مضارع ساده است.

فعل مضارع: فعلی است که انجام دادن کاری را در زمان حال و یا زمان آینده نشان می دهد.

توجه: مضارع در عربی ۱۴ صیغه دارد و به روش زیر ساخته می شود.

حروف مضارع { یَ تَ اَ نَ } + ریشه فعل + ضمایر + نشانه ها

منظور از ضمایر، ضمایر متصل { ا ت ا و نَ } می باشد که معنای فاعلی دارند و در هیچ حالتی از فعل حذف نمی شوند.

منظور از نشانه ها علامت های { __ } و حرف { نَ نِ } می باشد که

در آخر مضارع می آیند و با آمدن حروف مختلف تغییر می کنند.

✘ **توجه:** مضارع در عربی ۱۴ صیغه دارد و به روش زیر ساخته می شود.

✘ حروف مضارع { یَ تَ أ نَ } + ریشه فعل + **ضمایر** + **نشانه ها**

✘ **یَشْرِبُونَ** { آنها می نوشند } _ **تَجْعَلَانِ** { آن دو نفر قرار می دهند }

أَنْصُرُ { یاری می کنم } _ **تَجْلِسُونَ** { می نشینید } _ **يَرْجِعْنَ** { بر می گردند }

✘ **نَكْتُبُ** { ما می نویسیم } - **تَرْجِعْنَ** { شما بر می گردید }

★ **دقت** کنید رنگها نشان دهنده ساختار مضارع هستند. دو صیغه جمع مونث

نشانه ندارند برای همین که هیچ وقت { **نَ** } از آخرشان حذف نمی شود. ★

★ **ضمیر** بعضی از صیغه ها هم با چشم دیده نمی شوند و پنهان هستند. ★

✘ به **نشانه ها خوب دقت کنید که کار اصلی ما با نشانه ها است.**

حروف جازمه و انواع آن

تعریف حروف جازمه: حروفی که پیش از فعل مضارع می آیند و باعث **جزم** آنها می شوند.

حروف جازمه عبارتند از: **لَمْ** - **لَ** امر {باید} - **لا** نهی {نه} - **إِنْ** {اگر} - **مَنْ** {هر کس} - **مَا** {هر چیزی}

جزم مضارع: یعنی حذف نشانه {**ـُ**} و حرف {**نِ**} از آخر مضارع و تبدیل به علامتی دیگر

توجه: در مجزوم شدن علامت ضمّه {**ـُ**} به ساکن {**ـَ**} تبدیل شده و حرف {**نِ**} از آخر فعل مضارع حذف می شود.

نکته کرونایی: {**نِ**} در دو صیغه جمع مؤنث حذف نمی شود.

نکته: سه کلمه { **إِنْ مَنْ ، ما** } که ادات شرط هستند در **درس ۳** خوانده شد.

نکته: در این درس سه حرف { **لَمْ ، لِـ امر ، لا نهی** } را بررسی می کنیم.

توجه: این حروف وقتی پیش از فعل مضارع بیایند هم **معنی** فعل مضارع را تغییر می دهند و هم آخر فعل مضارع را **مجزوم** می کنند. بدین صورت که { **ـُ** } را به ساکن تبدیل کرده و { **نَ ـ نِ** } را حذف می کنند.

تَعَلَّمُ ← لَمْ تَعَلَّمْ
تَعَلَّمُونَ ← لَمْ تَعَلَّمُوا

يَرْجِعَانِ ← لَا يَرْجِعَا
يَذْهَبَانِ ← لَيْذْهَبَانِ

تَذْهَبِينَ ← لَا تَذْهَبِي
أَسْتَخْرِجُ ← لَأَسْتَخْرِجُ

دقت دقت: ضمیرها { **رنگهای قرمز** } حذف نمی شوند. **نشانه ها** حذف میشوند.

۱: اولین حرف جازمه { لَمْ }

توجه: حرف { لَمْ } بر سر مضارع دو نوع تغییر را ایجاد می کند.

الف: تغییر در ظاهر مضارع ← تبدیل { ُ } به { ساکنْ } و حذف { نَ } { نِ }

ب: تغییر در معنی مضارع ← لَمْ + فعل مضارع = ماضی ساده منفی یا نقلی منفی

يَسْمَعُ: می شنود ← لَمْ يَسْمَعُ: نشنید، نشنیده است.

تَكْتُبُونَ: می نویسید ← لَمْ تَكْتُبُوا: ننوشتید، ننوشته اید

يَعْلَمُونَ: می دانند ← لَمْ يَعْلَمُوا: ندانستند، ندانسته اند

يَرْجِعُونَ: بر می گردند ← لَمْ يَرْجِعُوا: برنگشتند، برنگشته اند

فعل جمع مؤنث است و نشانه ندارد که حذف شود و { نَ } ضمیر است و ضمیر

۲: دومین حرف جازمه { لـ امر }

توجه: حرف { لـ امر } وقتی بر سر مضارع می آید دو نوع تغییر را ایجاد می کند.

الف: تغییر در ظاهر مضارع ← تبدیل { ُ } به { ساکنـْ } و حذف { نَ نِ }

ب: تغییر در معنی مضارع ← لـ + فعل مضارع = مضارع التزامی

نکته ۱: { لـ امر } به معنی **باید** است و فقط بر سر صیغه های **غائب** و **متکلم**

می آید و معنی مضارع را به **مضارع التزامی** تبدیل می کند.

نکته ۲: { لـ امر } بر سر صیغه های **دوم شخص** یعنی مخاطب نمی آید.

مثال برای حرف { لـ امر }

يُنْفِقُ { می بخشد } ← لِيُنْفِقُ { باید ببخشد }

يَعْلَمُونَ { می دانند } ← لِيَعْلَمُوا { باید بدانند }

نَدْرُسُ { درس می خوانیم } ← لِنَدْرُسُ { باید درس بخوانیم }

يَرْجِعُونَ { بر می گردند } ← لِيَرْجِعُوا { باید برگردند }

يُسَافِرُونَ { مسافرت می کنند } ← لِيُسَافِرُوا { باید مسافرت کنند }

جمع مؤنث است و حرف { ان } ضمیر است و ضمیر حذف نمی شود. اما

حرف { لـ امر } معنی آن را به مضارع التزامی می دهد.

✖ نکاتی درباره حرف { لـ }

1 :: اگر قبل از { لـ امر } حروف { و، فـ } بیاید لام ساکن { لـ } می شود.

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ. باید پروردگار این خانه را عبادت کنند.

✖ وَ لَنَعْلَمَنَّ أَنَّ الْحَقَّ هُوَ الْغَالِبُ. باید بدانیم که تنها حق پیروز است.

✖ ف + لـ + يَعْمَلُ = فَلْيَعْمَلْ

✖ در این مثالها چون قبل از { لـ } حروف { و، فـ } آمده است ساکن شده است.

2 هرگاه حرف { لـ } بر سر ضمیرها بیاید به { لـ } تبدیل می شود.

✖ لَهُ، لَهَا، لَهُمْ، لِهِنَّ، لَهُمَا، لَكَ، لِكِ، لَكُمْ، لَكُنَّ، لَكُما، لَنَا.

انواع حرف { لـ } در عربی سه نوع است :

✘ ۱: { لـ جر } که فقط بر سر اسمها و ضمایر می آید و آنها را مجرور

می کند. و به معنای { داشتن ، برای ، مال ، از آن } می باشد.

اِشْتَرَيْتُ حَقِيْبَةً لِّسَفْرٍ ← چمدانی برای سفر خریدم .

لَكَ قَلَمٌ : « قلمی داری . » ← لَنَا : دوستی داریم .

لِمَنْ تِلْكَ الشَّرِيْحَةُ؟ : ← اَنْ سِيْمَ كَارْتِ مَالٍ كَيْسَتْ؟

الْحَمْدُ لِلّٰهِ : ← شُكْرٌ وَ سِيَّاسٌ اَزْ اَنْ خَدَاوَنْدَ اَسْت . «

توجه: در این حالت به حرف لـ و اسم بعد از آن جار و مجرور می گویند.

- ✘ ۲: {لِ تَاكِيد} به معنی {برای اینکه ، تا} می باشد و بر سر تمام ۱۴ صیغه مضارع می آید. هیچگاه در اول جمله نمی آید بلکه در وسط می آید.
- ✘ أَذْهَبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ لِأَتَعَلَّمَ الْعُلُومَ .
- ✘ به مدرسه می روم تا دانشها را یاد بگیرم.
- ✘ ذَهَبْتُ إِلَى الْمَتْجَرِ لِأَشْتَرِيَ بَطَّارِيَّةً لِجَوَّالِي
- ✘ به مغازه رفتم تا باتری برای تلفن همراهم بخرم .
- ✘ ۳: {لِ اَمْر} به معنی باید است و بر سر صیغه های غائب و متکلم می آید.
- ✘ لِنَسْتَمِعْ إِلَى الْكَلَامِ الْحَقِّ : بِاَيْدٍ بِهِ سَخَنَ حَقَّ غَوْشٍ دَهِيْمٍ .
- ✘ هشدار: {لِ اَمْر} با مضارع مخاطب نمی آید.

× ۳: سومین حرف جازمه { لا نهی }

× **تعریف:** فعل نهی فعلی است که شخص را از انجام کار منع می کند.

× **توجه:** { لا نهی } دو نوع تغییر در فعل مضارع ایجاد می کند.

الف: تغییر در ظاهر مضارع ← تبدیل { َ } به { ساکن َ } و حذف { نَ } {

ب: تغییر در معنی مضارع ← لا + فعل مضارع = مضارع التزامی / نهی

نکته: نباید { لا نهی } را با { لا منفی } اشتباه بگیریم. درست است که هر دو بر

سرفعل مضارع می آیند، اما { لا منفی } هیچ تغییری در ظاهر فعل مضارع

ایجاد نمی کند ولی { لا نهی } ظاهر و آخر مضارع را تغییر می دهد.

✘ چند نکته درباره {لا نهی}

۱) اگر {لا نهی} بر سر فعلهای دوم شخص {مخاطب} مخاطب بیاید

باید به صورت نهی ترجمه شود.

✘ تَسْتَمِعُونَ {گوش می دهید} ← لا تَسْتَمِعُوا {گوش ندهید}

✘ تَكْذِبُ {دروغ می گویی} ← لا تَكْذِبُ {دروغ نگو}

۲) اگر {لا نهی} بر سر صیغه های اول شخص {متکلم} و سوم شخص

{غایب} بیاید به صورت نباید {مضارع التزامی} ترجمه می شود.

✘ يَغْسِلُونَ {می شویند} ← لا يَغْسِلُوا {نباید بشویند}

✘ نَقُتُلُ {می کشیم} ← لا نَقُتُلُ {نباید بکشیم}

✘ نکات تکمیلی و پایانی:

۱ حرف { لِمَ } با حرف پرسشی { لِمَ } فرق دارد. چرا که { لِمَ }

مخفف کلمه { لِمَاذَا } به معنی { چرا، برای چه } می باشد و هیچ

تغییری نه در معنی و نه ظاهر فعل ایجاد نمی کند.

✘ مثال: لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ

۲: راه شناخت { لا منفی } اینه که هیچ تغییری در ظاهر فعل مضارع

ایجاد نمی کند و فقط معنی را منفی می کند. و معنی { نَ } می دهد.

✘ يُغَيِّرُ: تغییر می دهد ← لا يُغَيِّرُ: تغییر نمی دهد.

تَأْكُلُونَ: می خورید ← لا تَأْكُلُونَ: نمی خورید.

۶ تست کنکوری مربوط به قواعد درس

تست کنکور سراسری ۱۳۹۹ (قواعد درس ۶ عربی یازدهم)

« لَا تَعْشَ فِي الْمَاضِي وَ مَا وَقَعَ فِيهِ حَتَّى لَا يُضَيِّعُ مُسْتَقْبَلِكَ »

1 : در گذشته و آنچه در آن رخ داده است زندگی مکن تا آینده ات تباه نشود!

2 : در گذشته ها و چیزهایی که در آنها رخ داده بود زندگی مکن تا آینده تو ضایع نگردد!

3 : برای اینکه آینده خود را تباه نسازی، در گذشته و آنچه در آن روی داد، زندگی مکن!

4 : برای تباه نساختن آینده خویش، در گذشته و چیزی که در آن واقع می شود، زندگی منهای!.

۶ تست کنکوری مربوط به قواعد درس

تست کنکور سراسری ۱۳۹۹ (قواعد درس ۶ عربی یازدهم)

« بعض اختراعات الإنسان لیست فی مجال الإعمار و البناء، لأنّه لم یستطع أن یدرک ماذا ینفعه و ماذا یضرّه » بعضی از اختراعات انسان .....

1: در جهت آباد کردن و ساختن نمی باشد، زیرا او قادر نیست آنچه را سود می رساند و آنچه را زیان می بخشد بشناسد.

2: در زمینه آبادانی و سازندگی نیست، زیرا او نتوانسته است درک کند چه چیزی به او سود می رساند و چه چیزی ضرر می رساند.

3: در عرصه آبادانی و ساخت و ساز نیست، از آنجا که قادر به درک چیزی که برایش سودبخش است و آنچه زیانبخش است نمی باشد.

4: در مسیر آباد کردن و سازنده بودن نمی باشد، از این جهت که او نتوانسته است چیزی که به او سود می رساند یا زیان می زند را بفهمد.

✘ دانش آموزان عزیز موفق باشید.

✘ نویسنده و تهیه کننده: لقمان سلطانی راد

✘ دبیر عربی از شهرستان بوکان

✘ منتظر انتقادات و پیشنهادات شما هستیم.

✘ ۰۹۱۴۳۸۱۳۵۹۱